

Есенбек Жұмағали¹, Садуақасов Абай²

¹PhD доктор

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті,
Қазақстан, Алматы қ.

E-mail: yessenbek.zhumagali@gmail.com; 87784937192

²магистр, аға оқытушы

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті,
Қазақстан, Алматы қ.

E-mail: abaisadu@gmail.com, +77072120097

**ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ АССАМБЛЕЯ ҚЫЗМЕТІН НАСИХАТТАУДЫҢ
ҚОҒАМДЫҚ ПІКІРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ РӨЛІ**

Мақалада автор Қазақстан халқы Ассамблеясының қызметі туралы бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланып жатқан ақпараттардың осы мәселеде қоғамдық пікір қалыптастырудағы маңызына тоқталады. Автор қоғамдағы маңызды әлеуметтік-саяси құрылымдардың бірі саналатын Ассамблея қызметін БАҚ-та насихаттауды жаңа басқышқа көтеру қажеттігін айтады.

Түйін сөздер: Қазақстан халқы Ассамблеясы, қоғамдық пікір, аудитория, ақпараттық қызмет, насихаттау, бұқаралық коммуникация, медиаөнім.

Есенбек Жұмағали¹, Садуақасов Абай²

¹PhD доктор

Казахский национальный университет им. аль-Фараби,
Казахстан, г. Алматы

E-mail: yessenbek.zhumagali@gmail.com; 87784937192

²Магистр, старший преподаватель

Казахский национальный университет им. аль-Фараби,
Казахстан, г. Алматы

E-mail: abaisadu@gmail.com, +77072120097

Роль Ассамблеи народа Казахстана в формировании общественного мнения

В статье рассматривается деятельность Ассамблеи народа Казахстана и подчеркивается важность формирования общественного мнения по этому вопросу в средствах массовой информации. Автор считает, что деятельность Ассамблеи – одна из наиболее важных социальных и политических структур общества, которая представляет собой новый этап, и информацию о ней необходимо увеличить в средствах массовой информации.

Ключевые слова: Ассамблея народа Казахстана, общественное мнение, аудитория, информационные службы, пропаганда, массовая коммуникация, медиа-продукт.

Esenbek Zhumagali¹, Saduakasov Abay²

¹PhD doctor

Al-Farabi Kazakh national university,
Kazakhstan, Almaty

E-mail: yessenbek.zhumagali@gmail.com; 87784937192

²Master, Senior Lecturer

Al-Farabi Kazakh national university,
Kazakhstan, Almaty

E-mail: abaisadu@gmail.com, +77072120097

The role of the assembly of the peoples of Kazakhstan in formation public opinion

The article considers the activities of the Assembly of the people of Kazakhstan and stresses the importance of forming public opinion on this issue in the media. The author believes that the activity of

the Assembly is one of the most important social and political structures of society, which represents a new stage and information about it must be increased in the mass media.

Key words: the Assembly of the Peoples of Kazakhstan, public opinion, the audience, information services, propaganda, mass communication, media product.

Кіріспе

Қоғамдық пікірді қалыптастырудағы бұқаралық ақпарат құралдарының атқаратын орасан зор қызметі ақпаратты жеткізудің жылдамдығымен, қолжетімділігімен, аудиторияны кеңінен қамтып алу мүмкіндігімен, тақырыптық аясымен (қазіргі кезде қазақстандық бұқаралық ақпарат құралдары қозғамайтын тақырып жоқ деуге болады), әлеуметтік бағыттылығымен (белгілі бір әлеуметтік топтың мүдделері мен пікірлерін білдіруге де қызмет етеді) сипатталады [1].

Негізгі бөлім

Елімізде ұлтаралық татулық пен бауырмалдылықты сақтауға, түрлі ұлттар мен этникалық топтардың мәдениетін дамытуға елеулі үлес қосып келе жатқан ұйымдардың бірі – Қазақстан халқы Ассамблеясы. Оның елдегі беделін сақтаудың басты кепілі жұртшылық арасында ұйым туралы оң көзқарас қалыптастыру, екінші сөзбен айтқанда, Ассамблея жайындағы қоғамдық пікірді дұрыс арнаға бағыттау болып табылады.

Өйткені журналистиканың негізгі мақсаты да осы – бұқаралық аудитория мен әлеуметтік институттарға ақпараттық қызмет көрсету. Егер белгілі бір ұйым туралы медиаөнімдер өз адресатына жетпей қалса, ол ұйымның қызметі туралы жұрт хабардар бола қалуы екіталай.

Оның үстіне журналистиканың міндеті, белгілі ғалым К. Қамзин айтпақшы, «бұқаралық аудитория мен әлеуметтік институттардың ақпараттық сұраныстарына сай олардың өмір сүруін қамтамасыз ету» [2, 76-б.] болғандықтан, Қазақстан халқы Ассамблеясының құрылымдары өткізетін іс-шаралар туралы шығып жатқан ақпараттар мен хабарлар ұйым қызметін одан әрі жандандыруға, халық арасындағы беделінің артуына ықпал етеді [3].

Ауқымы кең құрылымның қызметі де көп қырлы. Сондықтан осы мақаламызда ұйым соңғы қорытынды жылында өткізген айтулы шаралардың еліміз бұқаралық ақпарат құралдарында насихатталуы жайын талқылап көрелік. Атап айтқанда, 2016 жылғы 1 шілдеде Астана қаласындағы ҚР Ұлттық музейінде жыл сайын

өткізілетін Қазақстан халқының достық фестивалі аясында Қазақстан халқы Ассамблеясы мен Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігінің ұйымдастыруымен Азиядағы өзара сенім шаралары кеңесі (АӨСШК) ұлттық-мәдени орталықтарының Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 25 жылдығына арналған «Әлем. XXI ғасыр»: АӨСШК елдері ынтымақтастығының жаңа перспективалары» атты азаматтық форумы өткен болатын [4].

Осы форумның қазақстандық бұқаралық ақпарат құралдары арқылы кең жұртшылыққа жеткізілуі көңіл көншітерлік дәрежеде болды десек қателеспейміз. Өйткені Қазақстан халқы Ассамблеясының интернет порталынан тыс, «KazInform» ХАА, «BNEWS.KZ» АА, «Деловой Казахстан», Thenews.kz, Youtube.com, vefire.ru, Liter.kz сияқты ақпарат агенттіктерінің сайттарында жан-жақты мәліметтер беріліп отырды. Соның ішінде ерекшелеп «Қазақпарат» халықаралық ақпарат агенттігін атап көрсетуге болады. Онда тек осы форумның өзіне қатысты 4 мақала жарияланған.

Ойтолқы

Бұдан тыс, телеарналар да қалыс қалған жоқ. «24 KZ», «Хабар» телеарналары екеуден және «Ұлттық арна», «Kazakh-tv.kz» телеарналары біреуден сюжет хабарлама дайындап, эфирге берген. Жалпы, осы шараның өзіне қатысты отандық бұқаралық ақпарат құралдарында 21 хабар жарияланған.

Қазақстан халқы Ассамблеясының XXIV сессиясы жоғарыдағы шараға қарағанда ауқымы кең әрі айтулы оқиға болғандықтан, бұқаралық ақпарат құралдары тарапынан да ерекше белсенділік байқалды. «Ұлттық арна», «Хабар», «24 KZ» арналарында екеуден, ал «Астана ТВ», «31», «КТК», «Еуразия» сынды телеарналарда біреуден ақпараттық сюжеттер берілген.

Баспа басылымдардан Қазақстан халқы Ассамблеясының тұрақты жаршысы ретінде «Казахстанская правда» газетін келтіруге болады. Өйткені осы айтулы шараның өзіне арнап газет 10 мақала жариялаған. Салыстыру үшін айта кетейік, «Егемен Қазақстанда» екі мақала, «Liter.kz», «Express-k.kz» газеттерінде біреуден жарияланым жарық көрген. Сондай-ақ

«Казахстанская правда» басылымы жоғарыдағы мақалалардан басқа, ҚХА қызметіне қатысты инфографиканы да ұсынады.

Бұдан тыс, ғаламторда да мейлінше мол ақпараттар шығып жатты. Kazinform.kz, Bnews.kz, Strategy2050.kz, Times.kz, Деловой Портал, Капитал.kz, Tengrinews.kz, Today.kz, Inews.kz, NewTimes.kz, BestNews.kz, TheNews.kz, Объектив Казахстана, Vlast.kz, DixiNews.kz, Alau.kz, Dailynews.kz, Ortcom.kz, Bestnews.kz, Мунайлы астана, Zona.kz, InformBuro.kz, Zakon.kz, Kaztube.kz, Kivvi.kz, 365info.kz, Astanafm.kz, Meta.kz, Easttime.ru, Radiotochka.kz, kapital.kz, Newsfactory.kz, Matrica.kz, Facebook.com, Akzh.kz, News.vsetka.kz, Bounjournal.kz, Utro.ru, Avtoinsider.kz, Erkindik.kz сайттары сессия қызметі туралы ақпарат беріп отырды.

Қазақстан халқы Ассамблеясы қызметінің кеңінен насихатталуының айқын үлгісін Ассамблея XXIII сессиясының бұқаралық ақпарат құралдарында жариялануынан көруге болады. Шара туралы ірілі-ұсақты жалпы 91 жарияланым бұқараға жол тартты. Соның ішінде «Ұлттық арна», «Хабар», «Астана ТВ» телеарналары мен «Егемен Қазақстан» (2 мақала), «Казахстанская правда» (4) газеттері, сондай-ақ Kazinform.kz (9), Bnews.kz (3), Strategy2050.kz (10), Baq.kz (5), Today.kz (4) интернет порталдары айрықша белсенді болды.

Өткен жылдың соңына қарай Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті – Елбасы кітапханасында Қазақстан халқы Ассамблеясының қолдауымен Тәуелсіздіктің 25 жылдығына арналған «Нұрсұлтан Назарбаевтың үлгісі: бейбітшілік пен келісімнің 25 жылы» атты ғалымдар мен сарапшылардың халықаралық форумы өтті.

Осы шара түрлі ақпарат құралдарында түрліше тақырыппен жарық көрді. Тақырыптардың көпшілігі оған қатысушы лауазымды тұлғалардың есімімен байланыстырылды. Атап айтқанда: «Гүлшара Әбдіқалықова «Н. Назарбаевтың үлгісі: бейбітшілік пен келісімнің 25 жылы» атты форумға қатысты» – «Хабар», «Астанада «Нұрсұлтан Назарбаевтың үлгісі: бейбітшілік пен келісімнің 25 жылы» атты халықаралық форум өтті» – «Ұлттық арна», «Қоғамдық келісімнің қазақстандық үлгісі» – «Егемен Қазақстан», «25 жыл Қазақстан тарихы үшін дәуірлік оқиғалармен өлшенетін бейбітшілік пен келісімнің шежіресіне айналды – Әбдіқалықова» – «ҚазАқпарат», «Тоғжанов: Елбасы негізін салған бейбітшілік пен келісімнің қазақстандық үлгісіне сұраныс артты» – «Қазақпарат», «Қазақстан ядролық қарудан бас тарту арқылы халықаралық

саясатқа жаңа стандарт әкелді – Мемхатшы» – «kaz.tengrinews.kz», «Астанада «Нұрсұлтан Назарбаевтың үлгісі: бейбітшілік пен келісімнің 25 жылы» халықаралық форумы өтті» – «bnews.kz», «Г. Әбдіқалықова: Қоғамдағы келісім, бірлік және тұрақтылық – мемлекеттік бәсекелестіктің негізі» – «strategy2050.kz», «Г. Әбдіқалықова: Қазақстан ядролық қарудан бас тарту арқылы халықаралық саясатқа жаңа стандарт әкелді» – «strategy2050.kz», «Қазақстан 25 жыл ішінде этникаралық қарым-қатынас саласында 180-нен астам құжатты ратификациялады – Мемхатшы» – «strategy2050.kz», «Бұл кезең бейбітшілік пен келісімнің шежіресіне айналды – Гүлшара Әбдіқалықова» – «baq.kz», «Г. Әбдіқалықова халықаралық форумға қатысты» – «Егемен Қазақстан», «Елбасы бастамалары жаһанға үлгі» – «Айқын», «Астанада «Нұрсұлтан Назарбаевтың үлгісі: бейбітшілік пен келісімнің 25 жылы» халықаралық форумы өтті» – «alashainasy.kz», «Гүлшара Әбдіқалықова «Н. Назарбаевтың үлгісі: бейбітшілік пен келісімнің 25 жылы» атты форумға қатысты» – «mail.kz», «Астанада «Нұрсұлтан Назарбаевтың үлгісі: бейбітшілік пен келісімнің 25 жылы» халықаралық форумы өтті» – «thenews.kz», т.б.

2016 жылғы 7 қараша күні Тәуелсіздік сарайында Қазақстан халқы Ассамблеясы Ғылыми-сарапшылық кеңесінің Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 25 жылдығына арналған кеңейтілген отырысы өтті.

Кеңес жұмысының барысында қазақстандық біртектілікті азаматтық қағидатында нығайтудың тарихи және құқықтық аспектілері қаралып, этносаралық қатынастарды бірыңғай әлеуметтік зерттеу әдіснамасының өзекті мәселелері талқыланды.

«24 Хабар» арнасында осы шара «М. Әуезовтің «Времен связующая нить» атты кітабы көпшіліктің назарына ұсынылды» тақырыбымен ұсынылды.

Ал «Ұлттық арна» «Астанада Қазақстан халқы Ассамблеясы ғылыми-сарапшылық кеңесінің отырысы өтті» деген тақырыппен жариялады. Ассамблея қызметіне ерекше көңіл бөліп келетін телеарналардың бірі «Астана ТВ-да» ол «Тәуелсіздіктің 25 жылдығына орай ғылыми жобалар байқауының қорытындысы жарияланды» деген атпен жарық көрді.

Еліміздің басты басылымдары бұл жолы да жансебілділік танытқанын атап өту керек. Мәселен, «Егемен Қазақстан» газеті «Қоғамдық келісім – ел дамуының негізі» тақырыбымен мақала жариялады. Ассамблея қызметін

барынша егжей-тегжейлі бақылап отыратын ақпарат құралдарының бірі strategy2050.kz сайты «ҚХА үздік ғылыми жоба бойынша республикалық байқау қорытындыларын жасады», «Қ. Ақтаева: әрбір адам этникалық шығу тегіне карамастан өзін Қазақстанның азаматы сезінуі керек» деген тақырыптармен хабар берді.

2016 жылғы 4 қарашада Талдықорған қаласында, Алматы облысының әкімшілігі ғимаратында өткен Қазақстан халқы Ассамблеясы Қоғамдық келісім кеңестерінің ҚР Тәуелсіздігінің 25 жылдығына арналған «Тәуелсіздік негізі – қоғамдық келісім» атты республикалық форумына ерекше тоқтала кеткен дұрыс болар еді.

Көптеген ақпарат құралдары тақырып таңдауда бұрынғы дәстүріне берік қалғанын атап көрсету керек: «Гүлшара Әбдіқалықова жұмыс сапарымен Алматы облысында болды» – «24 Хабар», «Талдықорғанда ҚХА қоғамдық келісім кеңестерінің республикалық форумы өтті» – «Ұлттық Арна», «Мемлекеттік хатшы Жетісу жерінде болды» – «Егемен Қазақстан», «Талдықорғанда республикалық форум өтті» – «inform.kz», «Мемлекеттік хатшы «Менің елім – Мәңгілік ел» акциясына қатысты» – «bnews.kz», «ҚР Мемлекеттік хатшысы ҚХА Қоғамдық келісім кеңесінің форумына қатысты» – «strategy2050.kz», «Тәуелсіздіктің 25 жылдығына арналған республикалық форум өтті», «Г. Әбдіқалықова «Менің елім – Мәңгілік ел!» акциясының басталу рәсіміне қатысты» – «baq.kz», т.б.

2016 жылғы 2 қарашада Қазақстан халқы Ассамблеясының делегациясы Ресей Федерациясының Мәскеу қаласына ресми сапармен барды.

Шара туралы «24 Хабар» арнасында «Ресей және Еуразия халықтарының тұңғыш форумы өтті» тақырыбында, «Ұлттық Арнада» «Ресей және Еуразия халықтарының тұңғыш форумы өтті» тақырыбында хабарлар дайындалды.

Сондай-ақ «Егемен Қазақстанда» «Ынтымақтастықтың жаңа қырлары», «ҚазАқпаратта» «ҚХА Ресей және Еуразия халықтарының I Форумына қатысты», bnews.kz-те Қазақстан Халық Ассамблеясының делегациясы Мәскеуде кездесу өткізді», strategy2050.kz сайтында «ҚХА делегациясы Ресей мен Еуразия халықтарының форумына қатысты» атты мақалалар жарық көрді. Жарияланымдардың жалпы саны – 13.

Осы деректерге сүйене отырып, Қазақстан халқы Ассамблеясы қызметінің бұқаралық ақпарат құралдарында жариялануы сандық-

сапалық көрсеткіштерге ие екендігін атап өтуге болады. Яғни, ақпараттардың көптігі олардың әсерлілігіне септігін тигізеді. Ақпараттық жағынан ұйымның қызметінде кенде болып жатқан тұстар жоқ. Алайда көптеген бұқаралық ақпарат құралдарында Ассамблея аясында өткен шаралар туралы хабар дайындау немесе мақала жазудың формасында жаңашылдық байқалмайды.

Атап айтар болсақ, дерлік барлық материалдарға тән басты ерекшелік – олардың құрылысында. Яғни олардың архитектурасына шамамен былай:

- 1) шараның өткізілгендігі айтылады;
- 2) оған қатысқандар аталады;
- 3) шараға қатысты мәліметтер келтіріледі;
- 4) қорытындыланады.

Ассамблея бойынша өткен шаралар туралы жарияланған осындай материалдардың морфологиясын шартты түрде «пресс-релиздік жоспар» деп атаған болар едік. Өйткені, кез келген іс-шараға барған журналиске, мейлі ол репортер болсын, мейлі газет тілшісі – ұйымдастырушылар жағынан шараға қатысты баспасөз релизі беріледі. Өкінішке қарай көптеген тілшілер осымен шектеледі. Екінші жағынан қарағанда, уақыт тапшылығына байланысты бұл жайтқа түсіністікпен қарауға да болатын шығар. Оның үстіне бұған жылдық жоспар бойынша өткізілетін мұндай шараларда «ешқандай сенсацияның жоқтығынан» оған деген аудиторияның қызығушылығы да шамалы болатынын қосыңыз. Осы екі себеп журналистің Ассамблея шараларын жариялауға тек ақпараттық жағынан келуіне жеткілікті негіз болады. Бірақ ұйымның еліміздегі ұлтаралық татулықты сақтаудағы орнын ескерсек, оның қызметін барынша қызықты етіп, жаңашыл бағытта жұртшылық арасында насихаттаудың маңызы айқындала түседі.

Қорытынды

Қорыта айтқанда, консультациялық-кеңесші органнан конституциялық маңызды ұйым деңгейіне дейін көтерілген Қазақстан халқы Ассамблеясының қызметі, ол өткізіп жатқан шаралар, оның еліміздегі және сыртқы мемлекеттік саясаттағы иеленетін орны туралы қалың бұқараға ақпарат жеткілікті мөлшерде беріліп отыр. Дегенмен, материалдардың мазмұны мен формасы тұрғысынан алғанда, жаңашылдыққа қажеттілік сезінеміз.

Әдебиеттер

- 1 Гаврилов А.А. Средства воздействия СМИ на общественное сознание в условиях информационного общества // Молодой ученый. – 2012. – №8. – С. 152-155.
- 2 Қамзин К. Журналистика негіздері: оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2012. – 142 б.
- 3 http://www.kazinform.kz/kz/sholu-kazakstan-halky-assambleyasynyn-kyzmeti_a2918470.
- 4 Сарпеков Р.Қ. Ассамблеяның қалыптасуы және оның құқықтық даму мәселелері // <http://www.parlam.kz/sitedep/sarpekov>.

Referenses

- 1 Gavrilov.A.A. Sredstvo vozdeictvie SMI na obzhestvennoe coznanie v usloviah informazionnogo obshectvo// Molodoy uzheny. – 2012. – №8. – С. 152-155.
- 2 Kamzin K. Zurnalistyka negizderi. Oku kurali.-Almaty.Qazak university. 2012-142 b.
- 3 http://www.kazinform.kz/kz/sholu-kazakstan-halky-assambleyasynyn-kyzmeti_a2918470.
- 4 Sarpekov R.Q. Assambleyanin qaliptasu zhane onyn qukuqtyk qaliptasu zholdary // <http://www.parlam.kz/sitedep/sarpekov>.